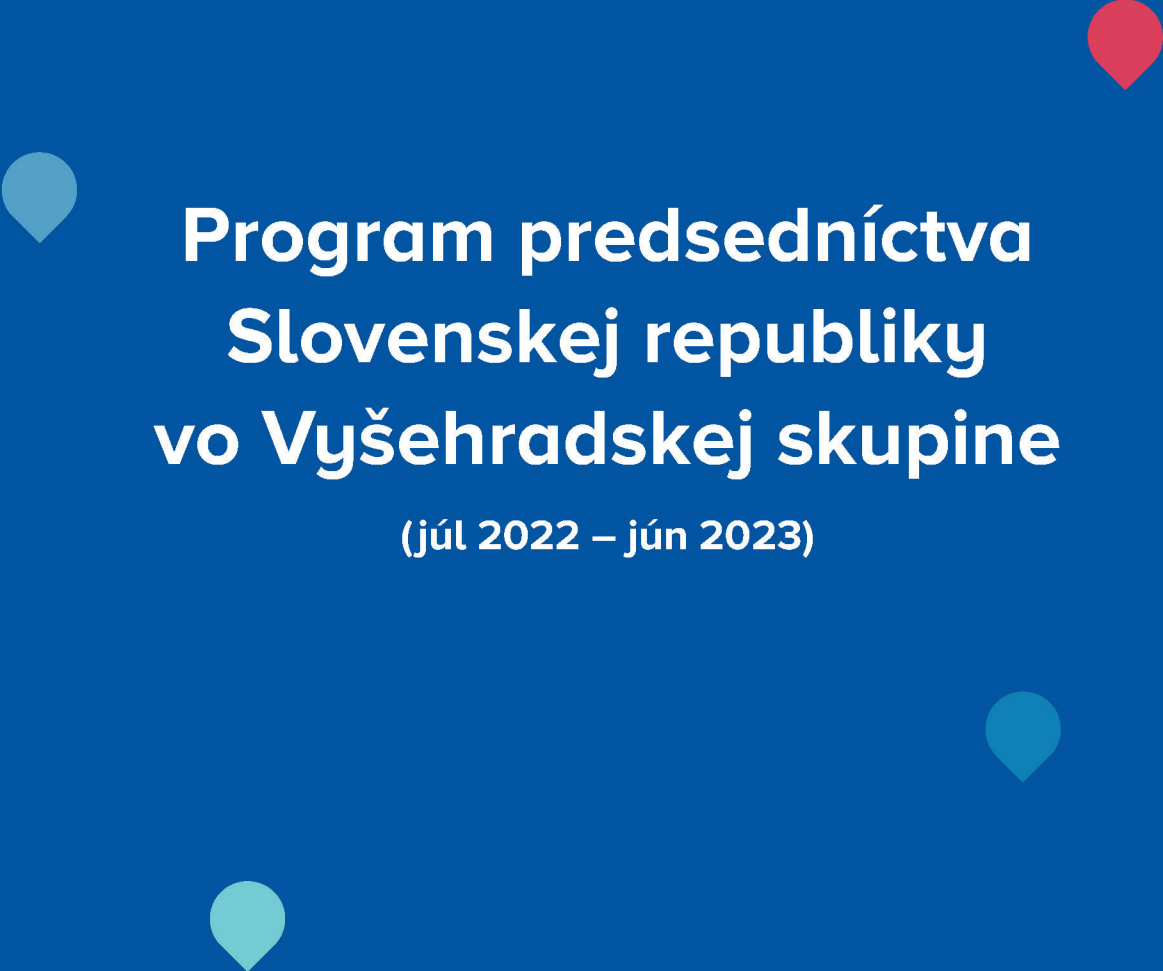

Program predsedníctva Slovenskej republiky vo Vyšehradskej skupine

(júl 2022 – jún 2023)

Program predsedníctva Slovenskej republiky vo Vyšehradskej skupine

(júl 2022 – jún 2023)

I. Úvod

Slovenská republika v júli 2022 preberie v poradí svoje šieste predsedníctvo vo Vyšehradskej skupine (V4).

Slovenské predsedníctvo bude pôsobiť v bezprecedentnom kontexte neodôvodnenej a nevyprovokovanej agresie Ruska voči Ukrajine, ktorá predstavuje rozhodujúci moment pre náš kontinent a najmä pre náš región.

Z toho dôvodu sa pri nadväzovaní na predchádzajúce úspechy našej práce musíme vrátiť ku koreňom vyšehradskej spolupráce. Naša spolupráca musí byť viac ako kedykoľvek predtým, založená na princípoch dodržiavania ľudských práv, slobody, demokracie, právneho štátu, dobrých susedských vzťahov a oddanosti k európskej integrácii a transatlantickej spolupráci, ako sa uvádza aj vo vyhlásení predsedov vlád Českej republiky, Maďarska, Poľskej republiky a Slovenskej republiky prijatom pri príležitosti 30. výročia Vyšehradskej skupiny v Krakove. Slovenské predsedníctvo bude pripravené poskytnúť platformu pre otvorený dialóg v tejto oblasti a bude iniciovať internú reflexiu o úlohe a prioritách vyšehradskej spolupráce v novom geopolitickom usporiadaní.

Súčasný vývoj vyvoláva vážne otázky týkajúce sa bezpečnosti a ochrany našich krajín a občanov. Mnohé z nich si vyžadujú globálne a európske odpovede, ale mnohé sa dajú riešiť aj v regióne. V tejto súvislosti slovenské predsedníctvo nadviaže na aktivity a výsledky predchádzajúcich predsedníctiev a podporí hľadanie praktických riešení s pridanou hodnotou pre našich občanov.

Krajiny V4 majú spoločný záujem na silnej a efektívnej Európskej únii (EÚ) a Severoatlantickej aliancie (NATO). Jednota a efektívnosť sú nevyhnutné na riešenie rozsahu a komplexnosti výziev, ktorým čelíme, vrátane tých, ktoré priniesla ruská agresia na Ukrajinu, a to v rôznych oblastiach od bezpečnosti a obrany cez zahraničnú politiku až po hospodárstvo a energetiku. Slovenské predsedníctvo bude pokračovať v identifikovaní oblastí spoločného záujmu tak, aby vyšehradska spolupráca prispievala k spoločným riešeniam a politikám na úrovni EÚ a NATO.

Nadviažeme na úspešnú spoluprácu s európskymi i mimoeurópskymi partnermi v rámci formátu V4+, ale budeme sa snažiť tento formát zefektívniť a prispôbiť novej geopolitickej realite.

V nadväznosti na rozhodnutie Európskej rady o udelení štatútu kandidátskej krajiny Ukrajine a Moldavskej republiky budú krajiny V4 pokračovať v podpore týchto partnerov na ich ceste do Európskej únie. Zároveň budeme pomáhať pri napĺňaní stanovených priorít, aby bol udelený štatút kandidátskej krajiny Gruzínsku.

Západný Balkán bude prioritou slovenského predsedníctva s cieľom dosiahnuť hmatateľný pokrok v procese rozširovania.

Slovenské predsedníctvo bude podporovať činnosť Medzinárodného vyšehradskeho fondu (MVF). Zvýšenie rozpočtu na 10 miliónov EUR od roku 2022 poskytuje zdroje na posilnenie regionálnej spolupráce, najmä v oblasti mobility mládeže. Zvýšená pozornosť sa bude venovať programom pre krajiny východnej Európy a západného Balkánu. Osobitná pozornosť bude zameraná na zmierňovanie dôsledkov pretrvávajúcej humanitárnej krízy vzniknutej na Ukrajine v dôsledku bezprecedentnej a nevyprovokovanej ruskej agresie, a to aj v kontexte úspešného mimoriadneho programu V4, v rámci ktorého sa na jar 2022 prostredníctvom fondu financovali projekty na podporu utečencov z Ukrajiny v celkovej výške 1 milión EUR.

Vlády krajín V4 budú pokračovať v úsilí o zabezpečenie dodatočného financovania projektov Vyšehradskeho fondu od externých darcov. Budú sa rozvíjať projekty zamerané na vedecký výskum v oblasti zdravotnej starostlivosti a zelenej transformácie so zapojením externých partnerov.

Slovenské predsedníctvo sa zameria aj na spoluprácu s mimovládnyimi organizáciami a podporí realizáciu početných aktivít. Synergie dosiahnuté v rámci takejto spolupráce prinesú väčšie zviditeľnenie aktivít V4 medzi občanmi.

II. Priority slovenského predsedníctva vo V4

Slovenské predsedníctvo vo V4 nadviaže na prioritné iniciatívy v rámci strategických cieľov vytýčených počas predchádzajúcich predsedníctiev s dôrazom na jasný príspevok k spoločným európskym riešeniam a s praktickým pozitívnym dosahom na občanov. Priority slovenského predsedníctva vo V4 sa budú orientovať na nasledovné štyri oblasti:

1. **prepojenia**
2. **ekonomika**
3. **udržateľnosť**
4. **ľudia**

1. PREPOJENIA

Energetická bezpečnosť zostáva spoločnou prioritou, najmä v súčasnosti, keď sa európske krajiny dohodli na čo najrýchlejšom postupnom odstránení závislosti na dovoze ruského plynu, ropy a uhlia, s prihliadnutím na vnútroštátne podmienky. To zahŕňa aj ďalší rozvoj jadrovej energetiky a zabezpečenia rovnakých podmienok pre všetky nízkouhlíkové technológie.

Slovenské predsedníctvo sa zameria na prehĺbenie regionálnej spolupráce v oblasti modernizácie a rozvoja dopravy vrátane budovania cezhraničných prepojení a rozvoja alternatívnych trás a logistických kapacít najmä pre nákladnú dopravu na Ukrajinu a z nej.

Vzhľadom na súčasnú nestabilnú a nepredvídateľnú situáciu spôsobenú ruskou agresiou voči Ukrajine sa slovenské predsedníctvo bude zaoberať za rozvoj väzieb s partnerskými krajinami v oblasti obrany a vojenskej spolupráce, ako aj prispievať k posilňovaniu východného krídla NATO. Zároveň bude venovať pozornosť hrozbám a výzvam, ktoré prichádzajú z južného krídla Aliancie.

1.1. Energetika

Význam energetickej bezpečnosti podčiarkuje vplyv zhoršujúcej sa geopolitickej situácie. Slovenské predsedníctvo bude intenzívne pracovať na príprave a realizácii regionálnych a európskych opatrení zameraných na zníženie jednostrannej závislosti na dovoze ruských energetických surovín a ďalšiu diverzifikáciu zdrojov a prepravných ciest. Okrem spoločných aktivít zameraných na zabezpečenie bezpečných dodávok zemného plynu je výzvou dosiahnutie zdrojovej adekvátnosti pri dodávkach nízkouhlíkovej elektriny v strednodobom a dlhodobom horizonte.

Vyvážený energetický mix je predpokladom zabezpečenia udržateľných, bezpečných, konkurencieschopných a cenovo dostupných dodávok pre občanov a priemysel. Spolu s partnermi z V4 budeme hľadať možnosti rozvoja regionálnych energetických infraštruktúr vrátane projektov spoločného záujmu EÚ a efektívneho zavádzania čistých technológií vrátane vodíkových, jadrových a obnoviteľných zdrojov energie.

Ďalšou dôležitou témou budú pretrvávajúce vysoké ceny energií. Regionálna spolupráca je jedným zo spôsobov riešenia tohto akútneho sociálneho a hospodárskeho problému. Slovenské predsedníctvo poskytne platformu na koordináciu príprav a realizáciu plánu REPowerEU a na diskusiu o možných opatreniach na úrovni EÚ na riešenie príčin a dôsledkov vysokých cien energie.

Slovenské predsedníctvo bude zdieľať príklady dobrej praxe v oblasti rozvoja a implementácie politík energetickej efektívnosti a obnoviteľných zdrojov energie s krajinami V4.

Slovenské predsedníctvo bude naďalej spolupracovať na zabezpečení ďalšieho efektívneho využívania plynárenskej infraštruktúry a podporovať rozvoj novej infraštruktúry LNG a prepojenia krajín V4, a to aj s cieľom čo najskôr postupne odstrániť závislosť na ruskej ropy a plynu. V rámci balíka opatrení na dekarbonizáciu trhu so zemným plynom bude cieľom podporovať vhodnú definíciu zemného plynu ako dôležitého prechodného paliva a vytvorenie vhodných trhových podmienok pre všetky druhy dekarbonizovaných plynov.

Udržateľné využívanie a ďalší rozvoj jadrovej energie je predpokladom dosiahnutia klimatickej neutrality v regióne V4 a EÚ. Počas slovenského predsedníctva sa budeme usilovať o zabezpečenie rovnakých podmienok pre všetky nízkouhlíkové technológie v relevantných politikách a fondoch EÚ venovaných energetickej transformácii (REPowerEU, smernica o zdaňovaní energie, udržateľné financovanie) - v súlade s rozhodnutím o národnom energetickom mixe a o zohľadnenie prínosov jadrovej energie v politikách EÚ a jej významu ako dôležitého odvetvia hospodárstva, ktoré má napríklad potenciál vytvárať nové pracovné miesta.

1.2. Doprava

V oblasti dopravy sa slovenské predsedníctvo zameria primárne na otázky spojené s dobudovaním základnej siete TEN-T v kontexte dohodnutých priorít V4 v rámci prebiehajúcich rokovaní o revízii nariadenia o TEN-T. Osobitná pozornosť bude venovaná komplexnej koordinácii stratégií krajín V4 týkajúcich sa rozvoja sietí TEN-T. Ďalšie úsilie bude venované dobudovaniu severojužných prepojení.

V oblasti vodnej dopravy bude pozornosť zameraná na prehĺbenie spolupráce v oblasti modernizácie a rozvoja vodných ciest, znížovanie emisií v oblasti vodnej dopravy v súlade s cieľmi Európskej zelenej dohody, výmenu skúseností v oblasti implementácie infraštruktúry pre alternatívne palivá v rámci základnej siete TEN-T.

Železničná doprava a opatrenia na podporu využívania železníc sa vo svetle cieľov Európskej zelenej dohody stala jednou z priorít európskej dopravnej politiky. Predsedníctvo bude podporovať realizáciu projektu vysokorýchlostnej železnice v regióne V4 a plánu rozvoja medzištátnych železničných liniek na najbližších 10 rokov. Počas slovenského predsedníctva sa bude viesť diskusia o riešeníach pravidiel verejných súťaží pre cezhraničnú dopravu.

V oblasti kombinovanej dopravy sa bude slovenské predsedníctvo usilovať o hľadanie spoločných riešení rozvoja kontinentálnej kombinovanej dopravy, výmenu skúseností so získavaním dotácií pre podporu kombinovanej a železničnej dopravy, podporu rozvoja intermodálnej dopravy v jednotlivých krajinách do roku 2030 s perspektívou do roku 2040, pričom sa zameria aj na využitie námorných prístavov.

Keďže geopolitická situácia sa v dôsledku ruskej agresie voči Ukrajine dramaticky zmenila, budeme sa snažiť zabezpečiť väčšie financovanie projektov EÚ v regióne V4, napríklad v oblasti vojenskej mobility. Finančné prostriedky CEF na vojenskú mobilitu by sa mali zvýšiť bez toho, aby sa znížili ostatné položky rozpočtu CEF na dopravu.

Rovnako sa zameriame aj na osvedčené postupy a výmenu názorov na rozvoj aktívnej mobility a integrovaných dopravných systémov, zavedenie systému jednotného cestovného lístka a realizáciu výberových konaní na výber dopravcov v rámci obstarávania dopravných služieb vo verejnom záujme.

1.3. Spolupráca v oblasti obrany, hybridných hrozieb a polície

Slovenské predsedníctvo bude pokračovať v nastavenom smerovaní a rozvoji obrannej a vojenskej spolupráce v súlade s *Dlhodobou víziou krajín Vyšehradskej skupiny o ich obrannej spolupráci* a pravidelne aktualizovaným *Akčným plánom obrannej spolupráce Vyšehradskej skupiny*. Hlavné priority v oblasti obrany však budú reflektovať a vychádzať z vývoja situácie v súvislosti s nevyprovokovanou a neopodstatnenou ruskou inváziou na Ukrajinu. V tejto súvislosti slovenské predsedníctvo preskúma možnosti spoločného postupu v oblasti:

- poskytnutie pomoci pri odmiňovacích činnostiach a odstraňovaní nevybuchnutej munície na Ukrajine, keď sa vojna skončí a bezpečnostná situácia to umožní;
- prípravy Bojovej skupiny EÚ krajín V4 so 6-mesačnou pohotovosťou v prvej polovici roka 2023 a prípravy Veliteľstva spoločnej logistickej podpornej skupiny a diskusia o budúcnosti V4 EU BG;
- zintenzívnenia spoločného výcviku a cvičení s cieľom zvýšiť pripravenosť a posilňovanie interoperability ozbrojených síl, ako aj poskytnutie platformy na pokračovanie v zdieľaní skúseností v oblasti vytvárania teritoriálnych obranných síl;
- rozvoja dopravnej infraštruktúry v nadväznosti na vojenskú mobilitu v súlade s ustanoveniami Strategického kompasu EÚ;
- rozvoja spôsobilostí a hľadania konštruktívnych riešení v oblasti spoločných výskumov, vývoja a obstarávania vojensko-technických spôsobilostí, posilňovania spolupráce medzi podnikmi obranného priemyslu krajín V4 a to aj hľadaním možností využitia iniciatív EÚ a NATO, ktoré podporujú výskum, vývoj a spoločné obstarávanie opatrení navrhnutých Európskou komisiou na riešenie investičných nedostatkov v oblasti obrany;
- koordinácie národných pozícií k daniu a aktivitám EÚ a NATO, rozvoj strategického partnerstva EÚ a NATO tak, aby bola zachovaná komplementarita ich úsilia;
- rozšírenia spolupráce krajín V4 s Ukrajinou; podpora spolupráce a dialógu V4+ s partnermi (USA, Francúzsko, Nemecko, Veľká Británia, Južná Kórea);
- ďalej skúmať možnosti vykonávania cezhraničných operácií s cieľom zabezpečiť vzájomnú ochranu vzdušného priestoru krajín V4, s cieľom zvýšiť efektívnosť využívania deklarovaných síl v rámci NATINAMDS.

Vzhľadom na nárast intenzity prejavov hybridných hrozieb, ktoré ohrozujú základy demokratického právneho štátu a predstavujú jedno z najväčších rizík pre bezpečnosť štátu, slovenské predsedníctvo iniciuje spoluprácu v téme riešenia a prevencie hybridných hrozieb. Boj proti hybridným hrozbám je v kompetencii členských štátov, krajiny V4 však posilnia spoluprácu s cieľom zmierniť dopady hrozieb, ako je šírenie propagandy a dezinformácií v našej spoločnosti. Kybernetické útoky tiež predstavujú rastúcu hrozbu, ktorú je potrebné riešiť aj v rámci V4 a vo formáte V4+.

Slovenské predsedníctvo bude pokračovať v existujúcej kvalitatívnej policajnej spolupráci medzi krajinami V4, najmä vo forme odborných stretnutí a spoločných cvičení, vrátane rozvoja spolupráce v oblasti krízového riadenia.

2. EKONOMIKA

Jednou z hlavných výziev pre európske hospodárstvo je v tejto dekáde zelená a digitálna transformácia. Tento proces stojí na dvoch rovnako dôležitých pilieroch: investíciách a reformách. Kým v uplynulom roku naše hospodárstva čelili najmä výzvam - ako nedostatok kľúčových surovín, či narušené dodávateľské reťazce a rastúce ceny energií - aktuálne dianie v súvislosti s neodôvodnenou a nevyprovokovanou agresiou Ruska voči Ukrajine prináša bezprostredné ohrozenie bezpečnosti a stability. To všetko len podčiarkuje naliehavú snahu posilniť odolnosť európskeho hospodárstva, vrátane energetického sektora a kybernetickej odolnosti trhu.

Nový model ekonomického rastu musí reflektovať tieto výzvy a nasmerovať Európu k udržateľnému, odolnému a inkluzívnemu rastu. Slovenské predsedníctvo bude v tomto smere akcentovať aj jeho sociálne spravodlivý charakter.

Nielen ruská agresia voči Ukrajine, ale aj pandémie COVID-19 poukázali na potrebu boja proti dezinformáciám, ktoré predstavujú reálnu hrozbu pre fungovanie demokracií. Aktuálnosť tejto témy si vyžaduje pozornosť a koordinovaný prístup aj v rámci regiónu V4. Jednou z hlavných výziev, ktorým krajiny V4 v tejto súvislosti čelia je zlepšenie úrovne digitálnych zručností ich obyvateľstva, čo je kľúčovým predpokladom rozvoja hospodárstva, ako aj odolnosti spoločnosti. V rámci slovenského predsedníctva bude pozornosť venovaná potrebe zamerať sa na testovanie a implementáciu nových technológií (najmä umelej inteligencie), ktoré môžu byť nástrojom konkurencieschopnosti a hospodárskeho rastu našich krajín.

Jednotný trh, ktorý 1. januára 2023 dovŕší 30 rokov, považujeme za jeden z najcennejších výdobytkov európskej integrácie. Budeme sa usilovať o jeho ďalšie prehĺbenie a odstránenie existujúcich prekážok, ako aj o jeho digitálnu transformáciu. Spoločne budeme hľadať spôsoby ako maximalizovať jeho potenciál najmä pre malé a stredné podniky. Slovenské predsedníctvo bude podporovať spoluprácu na príspevku V4 k diskusii o dlhodobom akčnom pláne pre jednotný trh s osobitným dôrazom na sektor služieb. Cieľom slovenského predsedníctva bude nadviazanie na dlhodobú spoluprácu V4 v téme jednotného trhu, inovácií a podnikateľského prostredia.

2.1. Financie

Finančné trhy v súčasnosti prechádzajú mnohými zmenami, špecificky v krajinách V4 čelia mnohým výzvam ako napr. digitalizácia, prenikanie nových technológií, či zmena klímy. Tieto fenomény už dnes formujú a budú formovať verejnú a odbornú diskusiu o finančných trhoch. Slovenské predsedníctvo sa zameria na:

- finančné inovácie s dôrazom na rozvoj využívania kryptoaktív a ich pripravovanú európsku reguláciu, ďalej prípravy na prehodnocovanie rámca pre platobné služby, ale aj pokrok v práci na digitálnom eure a jeho využití v budúcnosti;
- udržateľné financovanie zamerané na splnenie cieľov únie kapitálových trhov, ktoré sú dôležité na prekonanie krízy a podporu dvojitej transformácie ekonomík v rámci EÚ;
- prevenciu legalizácie príjmov z trestnej činnosti a financovania terorizmu.

Oznámenie Komisie o riadení hospodárskych záležitostí EÚ spustilo verejnú konzultáciu k preskúmaniu rámca hospodárskeho dohľadu a koordináciu fiškálnych politík. Preskúmanie poskytuje členským štátom EÚ príležitosť zamyslieť sa nad kľúčovými cieľmi rámca riadenia a zhodnotiť jeho aktuálne fungovanie. Na základe

verejnej konzultácie a prebiehajúcich diskusií na rôznych fórach Komisia plánuje vydať návrhy na úpravu hospodárskeho rámca EÚ v priebehu tohto roka. Táto téma bude predmetom konzultácií počas slovenského predsedníctva.

V rámci viacročného finančného rámca (VFR) 2021-2027 je jednou z hlavných tém balík nových vlastných zdrojov, ktorý má diferencovať zdroje príjmov rozpočtu EÚ. Rozšírením druhov vlastných zdrojov sa zavedie odolnejší mechanizmus toku prostriedkov do rozpočtu EÚ. Nové zdroje môžu simultánne napomôcť pri riešení súčasných výziev, ktorým EÚ čelí. Vytváraním globalizovaného medzinárodného prostredia musíme spoločne prijímať opatrenia na docelenie klimatickej neutrality a zníženie straty biodiverzity, digitálnej transformácie, či posilnenie sociálnej Európy a zároveň zabezpečiť, aby žiadny členský štát neniesol nadmerné bremeno. Systém vlastných zdrojov sa musí zachovať jednoduchý, transparentný, stabilný, spravodlivý a predvídateľný. Počas slovenského predsedníctva bude cieľom spolupráce hľadanie prieniku pozícií, ktoré by mohli uľahčiť rokovania na úrovni EÚ.

2.2. Inovácie a malé a stredné podniky

Inovácie sú hnacím motorom rozvoja vzdelanostnej ekonomiky a základom moderného hospodárstva každej rozvinutej krajiny. Malé a stredné podniky predstavujú kostru ekonomiky a sú nositeľmi inovácií, zamestnanosti, ako aj sociálnej a regionálnej integrácie. Slovenské predsedníctvo sa zameria predovšetkým na výmenu skúseností v oblasti inovácií, implementáciu príslušných častí Plánov obnovy a odolnosti v krajinách V4 a podporu inovácií v kontexte pandémie COVID-19. Dôraz bude kladený aj na zelené inovácie, najmä na výmenu informácií a podporu spolupráce medzi krajinami V4.

V tejto súvislosti sú mestá a regióny dlhodobo kľúčovými faktormi umožňujúcimi inovácie v krajinách V4 aj mimo nich. Miestne a regionálne samosprávy majú potenciál podporovať, živiť a presadzovať inovácie s priamym dopadom na kvalitu života ich občanov a atraktivitu nášho regiónu vo všeobecnosti. Zlepšený prenos znalostí, výmena skúseností a odborných znalostí a spolupráca v oblasti inteligentných miest a regiónov preto povedie k ďalšiemu rozvoju regionálnych ekosystémov výskumu, vývoja a inovácií, využívaniu ich synergií a v konečnom dôsledku priblíži inovácie k občanom s cieľom zvýšiť pozitívny vplyv zelenej, sociálnej a digitálnej transformácie na miestnej, regionálnej úrovni a úrovni V4.

Slovenské predsedníctvo bude pokračovať v spolupráci so zahraničnými partnermi, akými sú Japonsko, Južná Kórea a Izrael a bude hľadať možnosti nadviazania paralelnej spolupráce s ďalšími zainteresovanými krajinami (napr. Singapur, India). Hlavný dôraz bude kladený na prebiehajúce spoločné iniciatívy v oblasti výskumu, vývoja a inovácií a vzájomnú výmenu informácií s cieľom posilniť priemysel, výskum a inovácie tak, aby sa čo najlepšie využil potenciál regiónu V4 a uľahčilo sa cezhraničné partnerstvo medzi výskumnými, akademickými inštitúciami a podnikateľskými subjektmi spolu s inštitucionálnou spoluprácou.

Slovenské predsedníctvo sa v tejto oblasti zameria na zdieľanie príkladov dobrej praxe, a to najmä v agende lepšej regulácie, konkrétne ex-post hodnoteniu dopadov regulácií, praktickému fungovaniu princípu „lin-lout“, efektívnemu zamedzovaniu gold-platingu či inovatívnym prístupom odstraňovania byrokratickej záťaže. Cieľom slovenského predsedníctva bude celková spoločná snaha o zlepšenie postavenia krajín V4 v medzinárodných rebríčkoch hodnotiacich podnikateľské prostredie.

2.3. Cestovný ruch

Počas slovenského predsedníctva budú krajiny V4 pokračovať v posilňovaní spolupráce v oblasti cestovného ruchu prostredníctvom výmeny informácií a zamerajú sa najmä na:

- spoločný postup v súvislosti s mimoriadne negatívnym dopadom agresie Ruskej federácie voči Ukrajine na cestovný ruch v regióne V4;
- úzku spoluprácu národných agentúr pre cestovný ruch pod spoločnou značkou „Discover Central Europe“;
- zvýšenie cezhraničného cestovného ruchu medzi susednými regiónmi, rozvoj produktov cezhraničného cestovného ruchu, výmenu osvedčených postupov s existujúcimi eurorégiómi v strednej Európe;
- obnovenie a prispôbenie regionálneho cestovného ruchu ako súčasť reštartu po pandémii COVID-19 a jeho udržateľnosť.

2.4. Poľnohospodárstvo

V oblasti poľnohospodárstva slovenské predsedníctvo nadviaže na dobre nastavenú regionálnu spoluprácu a koordinovaný prístup pri presadzovaní spoločných pozícií. Spolupráca bude reagovať na výzvy, pred ktorými stojí európsky poľnohospodársky a potravinársky sektor, vrátane výziev spôsobených ruskou agresiou voči Ukrajine a jej dôsledkami pre potravinovú bezpečnosť v Európe. Slovenské predsedníctvo sa bude usilovať o zabezpečenie moderného a udržateľného európskeho poľnohospodárskeho sektora s dôrazom na potravinovú bezpečnosť a suverenity.

Medzi hlavné priority bude patriť príprava na implementáciu Spoločnej poľnohospodárskej politiky po roku 2022. Dôraz bude okrem iného kladený aj na spoluprácu a výmenu skúseností pri uplatňovaní nového modelu vykonávania (NDM), a taktiež zavádzanie finančných nástrojov v agrosektore.

Ďalšou prioritnou témou bude aj Stratégia EÚ pre pôdu do roku 2030, a to aj vo väzbe na tému uhlíkového poľnohospodárstva a digitalizácie poľnohospodárstva. Dôležitá bude vzájomná koordinácia vo vzťahu k pripravovanému celoeurópskemu legislatívnemu rámcu k ochrane a udržateľnému využívaniu pôdy. Pozornosť bude venovaná aj dosahovaniu cieľov stratégie „Z farmy na stôl“ a koordinácii práce Iniciatívy BIOEAST.

Účinná koordinácia medzi krajinami V4 bude potrebná aj v súvislosti s revíziou smernice o trvalo udržateľnom používaní pesticídov, ktorá je prepojená s rôznymi stratégiami EÚ. Je možné, že bude potrebné vypracovať a presadiť spoločné pozície krajín V4 počas rokovaní.

Možná koordinácia sa predpokladá aj v súvislosti s ďalšími iniciatívami, ktoré vychádzajú najmä z legislatívneho procesu EÚ a ktoré budú predložené počas slovenského predsedníctva.

2.5. Kohézia

Vzhľadom na význam hospodárskej, sociálnej a územnej súdržnosti Európskej únie bude slovenské predsedníctvo diskutovať a koordinovať spoločný postup V4 v kohéznej politike a jej schopnosti reagovať na neočakávané krízy, ako aj zachovanie rovnováhy medzi adaptabilitou a sledovaním dlhodobých cieľov politiky.

Slovenské predsedníctvo bude prebiehať v rámci dvoch programových období, ktoré sa končia v rokoch 2014 - 2020 a začínajú v rokoch 2021 - 2027. To prináša pre krajiny V4 impulz na hodnotenie a výmenu skúseností, ako aj na zdieľanie osvedčených postupov z implementácie.

3. UDRŽATEĽNOSŤ

Krajiny V4 zdieľajú a spoločne presadzujú princípy férovosti, solidarity, sociálnej spravodlivosti, technologickej neutrality a nákladovej efektívnosti pri politikách a nástrojoch dosiahnutia spoločných energetických a klimatických cieľov EÚ.

Jedným z cieľov slovenského predsedníctva bude posilňovanie udržateľnosti vývoja stredoeurópskeho regiónu.

3.1. Klimatická neutralita, ochrana klímy a biodiverzity

Slovenské predsedníctvo bude pokračovať v diskusii o jednotlivých návrhoch pri finalizácii rokovania k legislatívnemu balíku Fit for 55 s cieľom čo najviac zohľadniť zásady spravodlivého, sociálne vyváženého prechodu a technologickej neutrality v klimatickej politike EÚ.

V oblasti zmeny klímy a ochrany ovzdušia sa sústredíme predovšetkým na:

- klimatický mainstreaming a zosynchronizovanie jednotlivých legislatív s cieľom kumulovania ich pozitívneho efektu na klímu;
- prepájanie a synergiu medzi opatreniami zameranými na stratu biodiverzity a adaptačnými opatreniami na zmenu klímy;
- hľadanie vhodných nástrojov EÚ vplývajúcich na globálne znížovanie emisií;
- zdôraznenie potreby spravodlivého prechodu a navrhnutie príslušných prostriedkov na riešenie energetickej chudoby;
- vnútroštátne právne predpisy (akty) v oblasti klímy a diskusia o prípravných postupoch a súvisiacich otázkach spojených s vykonávaním vnútroštátnych právnych predpisov v oblasti klímy.

Dôležitou témou počas slovenského predsedníctva bude aj ochrana prírody a biodiverzity. V kontexte Stratégie EÚ v oblasti biodiverzity do roku 2030 sa bude osobitná pozornosť venovať cieľu zvýšiť plochu prísne chránených území a očakávanému legislatívnemu návrhu o obnove ekosystémov.

Okrem toho sa v 2. polroku 2022 očakáva prijatie nového globálneho rámca pre biodiverzitu na konferencii CBD COP15 a krajiny V4 budú diskutovať o spôsoboch implementácie nových globálnych cieľov a úloh v oblasti biodiverzity.

Ďalšou dôležitou témou je adaptácia na zmenu klímy v súvislosti so závermi Rady o budovaní Európy odolnej proti zmene klímy – nová stratégia EÚ pre adaptáciu na zmenu klímy. Keďže zmene klímy sa nedá vyhnúť a už teraz má silný vplyv na život Európanov (priamo aj nepriamo), myšlienka budovania odolnej spoločnosti a hospodárstva by sa mala medzi krajinami V4 presadzovať.

V oblasti lesov a lesníctva bude prioritou slovenského predsedníctva presadzovanie trvalo udržateľného hospodárenia v lesoch, vrátane prírody blízkeho postupov, a to najmä v kontexte implementácie novej Stratégie EÚ pre lesy do roku 2030. Trvalo udržateľné hospodárenie v lesoch ako medzinárodne etablovaný koncept môže výrazne prispieť k naplneniu cieľov klimatickej stability, uhlíkovej neutrality a udržateľného rozvoja. Hlavným cieľom je pokračovať v efektívnej spolupráci a výmene informácií a skúseností medzi krajinami V4, najmä vzhľadom na aktuálne legislatívne návrhy EÚ, ktoré sa týkajú lesov, s cieľom presadzovať spoločné záujmy na úrovni EÚ a prípadne aj v iných medzinárodných organizáciách a procesoch.

Slovenské predsedníctvo nadviaže na predchádzajúce aktivity v problematike vody, osobitne v otázke riešenia sucha a nedostatku vody so zameraním na:

- riešenia v manažmente sucha založené na prírode a prírode blízkejších riešeniach;
- rozhodovacie schémy na reguláciu odberov a využívanie vôd, obmedzovanie užívania vôd v situáciách nedostatku vody a sucha;
- aplikáciu indexu využívania vôd (WEI+);
- riešenia problematiky sucha a nedostatku vody v plánoch manažmentu povodí;
- ochranu vodných zdrojov v dôsledku nedostatku vody, zabezpečenie dostatočného množstva a kvality vody na účely zásobovania obyvateľstva vodou;
- hľadanie komplexných riešení týkajúcich sa interakcií medzi pôdou a vodou s odkazom na rozvoj koncepcie pôdy ako "uhlíkovej a vodnej banky krajiny".

3.2. Obehové hospodárstvo

Obehové hospodárstvo je jedným z pilierov dosiahnutia cieľov Európskej zelenej dohody a nástrojom naplnenia stanovených cieľov do roku 2030 znížiť emisie skleníkových plynov o 55% a do roku 2050 vytvoriť z EÚ klimaticky neutrálny kontinent.

Hlavnými prioritami je predĺženie životného cyklu výrobkov, zníženie uhlíkovej stopy výroby a spracovania, zníženie materiálovej náročnosti, ako aj zavedenie princípu „produkt ako služba“ s cieľom zníženia spotreby, produkcie odpadu a predchádzania vzniku odpadu.

Slovenské predsedníctvo sa zameria na výmenu skúseností v oblasti výskumnej činnosti, v hľadaní a v podpore inovatívnych riešení a technologického rozvoja v priemyselnej výrobe a v oblasti recyklácie a odpadového hospodárstva. Pozornosť bude venovaná aj oblasti triedeného zberu, nakladania s biologicky rozložiteľným odpadom, systému fungovania bioplynových staníc a kompostárni, zálohového systému a oblasti nakladania so stavebným odpadom.

3.3. Spravodlivé a udržateľné financovanie zelenej tranzície

Závazok znížiť emisie skleníkových plynov do roku 2030 a dostať tým EÚ ako celok na trajektóriu dosiahnutia klimatickej neutrality do roku 2050 prináša so sebou ekonomické a sociálne dopady. Slovenské predsedníctvo sa v tomto bode zameria na rokovania o uhlíkovom cle na hraniciach, revíziu smernice o energetickom zdaňovaní a tiež možnosť vytvorenia Sociálno-klimatického fondu a navrhované rozšírenie systému EU ETS na sektory budov a cestnej dopravy. Osobitná pozornosť sa bude venovať Fondu spravodlivého prechodu, ktorý je kľúčovým nástrojom na zmierňovanie sociálno-ekonomických dôsledkov v najzraniteľnejších regiónoch v procese transformácie.

3.4. Geológia a prírodné zdroje

Slovenské predsedníctvo má ambíciu posunúť vpred otázky geológie a prírodných zdrojov ako napr. environmentálne záťaž, zosuvy a iné svahové deformácie. Ide o javy, ktoré predstavujú jeden z najvýznamnejších prejavov exogénnych geodynamických procesov v celej strednej Európe. Najmä v súvislosti s revíziou zoznamu kritických surovín EÚ, ktorá je naplánovaná na rok 2023, budeme diskutovať o tom, ako prilákať investície do environmentálne udržateľnej, nízkouhlíkovej alebo uhlíkovo neutrálnej

ťažby kľúčových nerastných surovín pre dvojité, zelenú a digitálnu transformáciu, s prihliadnutím na výzvy autonómie EÚ vrátane spôsobov opätovného získavania zdrojov využívaných v starých a nových technológiách. Predpokladá sa výmena osvedčených postupov so severskými krajinami.

Slovenské predsedníctvo bude tiež podporovať užšiu spoluprácu s cieľom zachovať a zvýšiť hodnotu oblastí geologického významu v histórii Zeme, vrátane rozmanitých krajinných a geologických útvarov, ako aj podporovať udržateľný rozvoj, napr. prostredníctvom geoturistiky a geovedného vzdelávania. Môže sa tak stať prostredníctvom spolupráce medzi geoparkami regiónov V4, ktoré podporujú prepojenie geologického dedičstva so všetkými ostatnými prírodnými a kultúrnymi pamiatkami, pričom jasne ukazujú, že geodiverzita je základom všetkých ekosystémov a základom interakcie človeka s krajinou.

3.5. Zdravotníctvo

Systémy zdravotnej starostlivosti regiónu krajín V4 sa v posledných dvoch rokoch nachádzajú vo svetle pandémie a narastajúcej utečeneckej vlny súvisiacej s vojnovým konfliktom na Ukrajine v permanentnom stave krízy. Nasledujúce obdobie bude vysoko dôležité z pohľadu nastavenia užšej regionálnej koordinácie a intenzívnejšieho prepojenia informačných a materiálnych zdrojov medzi krajinami V4.

Koordinácia spoločných aktivít a stanovísk krajín V4 tak na globálnej, ako aj na regionálnej úrovni Európskej únie a Svetovej zdravotníckej organizácii, je v kontexte súčasného vývoja situácie kľúčová aj vzhľadom na rokovania k budúcemu pandemickému nástroju a revízii Medzinárodných zdravotných predpisov.

Slovenské predsedníctvo preskúma možnosti pokračovania iniciatívy Spravodlivé a dostupné stanovovanie cien liekov (FaAP).

V ďalšom post-pandemickom období bude dôležité zamerať sa na výmenu vzájomne využiteľných skúseností získaných z riadenia pandémie na lokálnej úrovni, ako aj na aplikovanie inovatívnych prístupov v oblasti prevencie, včasnej diagnostiky, terapie, ako aj biomedicínskeho a klinického výskumu vo vzťahu k neprenosným ochoreniam.

Slovenské predsedníctvo tiež otvorí problematiku interoperability zdravotných dát s cieľom zlepšiť jej funkčnosť a prepojitelnosť. Významným aspektom slovenského predsedníctva bude aj odstraňovanie nerovností v zdravotníctve v súvislosti s otázkou ľudských zdrojov v riadení zdravotníctva.

3.6. Migrácia

Slovenské predsedníctvo bude reflektovať rokovania v Rade EÚ o reforme Spoločného európskeho azylového systému, najmä pokrok dosiahnutý počas francúzskeho predsedníctva pri uvádzaní tzv. graduálneho prístupu k reforme do praxe. S cieľom konštruktívne prispieť k diskusii, popri dlhodobých prioritách V4, ako je ochrana vonkajších hraníc a prevencia nelegálnej migrácie vrátane návratov, budú krajiny V4 naďalej prezentovať solidaritu ako kľúčovú, ktorá musí byť neoddeliteľnou súčasťou nášho úsilia o vytvorenie novej migračnej a azylovej politiky EÚ.

Prílev utečencov spôsobený ruskou agresiou voči Ukrajine vyvinul na naše krajiny ďalší tlak a znovu nám pripomenul potrebu úzkej regionálnej spolupráce.

Slovenské predsedníctvo sa bude usilovať o spoločné postoje v rámci krajín V4 k reforme schengenského priestoru s osobitným dôrazom na riadne fungujúci a bezpečný Schengen. Slovenské predsedníctvo bude v tejto otázke v úzkom kontakte s českým a švédskym predsedníctvom Rady EÚ.

3.7. Oblasť výskumu a vesmíru

Zámerom slovenského predsedníctva je podporiť Akciu 11 z Politickej agendy nového Európskeho výskumného priestoru (ERA) formou výmeny skúseností pri výskume a vývoji nových nízkouhlíkových zdrojov energií a alternatívnych palív, vrátane využitia vodíka v celom jeho produkčnom a spotrebnom cykle a preskúmanie významu jadrovej energetiky ako čistého zdroja dostupnej energie pre EÚ a jej občanov.

Prioritou ostáva zvýšenie účasti na špičkovom európskom výskume a iniciatívach, vrátane zapájania sa výskumných tímov z krajín V4 do projektov rámcového programu Horizont Európa. Bude potrebné vyhodnotiť prvé skúsenosti zo zapájania sa do nových európskych výskumno-inovačných partnerstiev a misií, ako aj efektívnosť špecifických opatrení zameraných na rozširovanie účasti v programe a implementáciu synergií s ďalšími programami EÚ. Na základe týchto skúseností bude vhodné koordinovať spoločný postup pri príprave nového pracovného programu Horizont Európa na nadchádzajúce obdobie, ako aj začlenenie pridružených krajín východnej Európy a západného Balkánu do výskumných aktivít EÚ.

V rámci regionálnej vedecko-technickej spolupráce naberá na dôležitosť najmä oblasť vesmírnych aktivít. Vesmír je dynamicky rastúcim a vysoko prierezovým odvetvím umožňujúcim štátom transformovať svoje hospodárstva na odvetvia s vysokou pridanou hodnotou. Slovenské predsedníctvo sa bude usilovať o zintenzívnenie spolupráce v tejto oblasti nadväzovaním partnerstiev pre inštitúcie a firmy v rámci regiónu V4, na základe Memoranda predsedov vlád V4 o porozumení a posilnení spolupráce v oblasti kozmického výskumu a mierového využívania kozmického priestoru.

4. ĽUDIA

Nedávne zvýšenie ročného rozpočtu Medzinárodného vyšehradského fondu chce slovenské predsedníctvo využiť na posilnenie spolupráce predovšetkým v oblasti mobility mládeže a medziludských kontaktov. Osobitný dôraz sa bude klásť na prezentáciu V4 ako kultúrneho priestoru v Európe.

4.1. Kultúra

Zámerom slovenského predsedníctva bude nadviazať na spoluprácu v cezhraničnom prístupe k manažmentu kultúrneho dedičstva v krajinách V4. Ťažiskom rozvoja spolupráce v predmetnej oblasti bude organizácia nasledovných podujatí:

- „Akadémia dedičstva V4 – manažment lokalít svetového kultúrneho dedičstva“ v lokalite Svetového kultúrneho dedičstva UNESCO „Levoča, Spišský hrad a pamiatky okolia“ pod záštitou Pracovnej skupiny expertov na kultúrne dedičstvo krajín V4, ktoré koordinuje Medzinárodné kultúrne centrum v Krakove;
- Stretnutia odborníkov na kultúrne dedičstvo pod záštitou ministerstiev kultúry V4 zamerané na spoluprácu a budovanie sietí hrádov a zámkov V4, s cieľom spoločnej propagácie a prezentácie, rozvoja cestovného ruchu a upevňovania odborných vzťahov v rámci kultúrneho dedičstva krajín V4.

Slovenské predsedníctvo bude pokračovať v spolupráci v audiovizuálnom priemysle. V kontexte nárastu záujmu zahraničných produkcií o nakrúcanie v krajinách V4 bude snahou predsedníctva zamerať sa hlavne na vzájomnú podporu rozvoja profesií v oblasti audiovizuálneho priemyslu a tak strategicky posilniť postavenie krajín V4 v oblasti medzinárodných produkcií.

4.2. Oblasť vzdelávania, mládeže a športu

V oblasti internacionalizácie vysokoškolského vzdelávania sa slovenské predsedníctvo zameria na posilnenie rôznych oblastí spolupráce vysokých škôl. Ide hlavne o spoločné študijné programy, iniciatívu Európskych univerzít, štipendijné a programové schémy, vedecko-výskumnú spoluprácu a uznávanie dokladov.

Snahou bude vytvoriť priestor pre zdieľanie dobrej praxe a hľadanie riešenia v otázkach uznávania neformálneho vzdelávania, zavádzania nových modelov vzdelávania v rámci vysokých škôl a prepojenia celoživotného a vysokoškolského vzdelávania. Jednou z nosných tém bude zavádzanie mikroosvedčení a uznávanie výsledkov týchto vzdelávacích programov v praxi aj za účelom pokračovania v štúdiu.

Počas slovenského predsedníctva bude pokračovať spolupráca krajín V4 v oblasti automatického uznávania kvalifikácií umožňujúci prístup k vysokoškolskému vzdelávaniu a vysokoškolských kvalifikácií získaných v krajinách V4 na účely ďalšieho štúdia na základe príslušného ministerského vyhlásenia (podpísaného v októbri 2021 v Győri). Taktiež bude pokračovať spolupráca medzi agentúrami krajín V4 pre zabezpečovanie kvality vysokoškolského vzdelávania (QA) v súlade s memorandom o porozumení o založení Fóra Vyšehradskej štvorky pre zabezpečovanie kvality (V4QA Forum).

Slovenské predsedníctvo preskúma možnosti realizácie projektov v oblasti práce s mládežou. Potenciál spoločnej spolupráce existuje aj v oblasti spôsobov poskytovania osobitnej pomoci občanom, ktorí potrebujú starostlivosť o deti do štyroch rokov, ako súčasť efektívnych investícií do budúcnosti.

Využijeme tiež príležitosť na nadviazanie spolupráce a výmenu poznatkov a osvedčených postupov v oblasti podpory účasti detí a mládeže na školských a mimoškolských športových aktivitách a pohybových aktivitách bez ohľadu na ich fyzické schopnosti, s cieľom zvýšiť úroveň pohybovej aktivity a podporiť zdravý životný štýl.

V oblasti športu budeme pokračovať v spoločnom projekte na posilnenie regionálnej spolupráce krajín V4 organizovaním juniorských športových súťaží "Olympijské nádeje" a poskytneme špeciálne príležitosti pre juniorské súťaže v približne 40 športových disciplínach, ktoré sa budú konať v krajinách V4.

4.3. Kvalita života a sociálna oblasť

Slovenské predsedníctvo zameria pozornosť na sociálnu oblasť a kvalitu života, a to aj v kontexte dlhodobých výziev, akými sú demografický vývoj, energetická chudoba a ich dopady na sociálne systémy a politiky zamestnanosti.

V rámci výmeny skúseností, okrem otázok pomoci rodinám a služieb zameraných na zosúladienie rodinného a pracovného života, slovenské predsedníctvo vytvorí priestor na zdieľanie príkladov dobrej praxe v kontexte príchodu utečencov z Ukrajiny, ich integrácie na trh práce a ochrany zraniteľných skupín.

Spolupráca a koordinovaný postup na úrovni V4 pri príprave vybraných stanovísk v rámci zasadnutí Rady EPSCO sa už v minulosti mnohokrát ukázali ako efektívne. Významnou témou bude energetická chudoba, jej hlavné faktory vzniku a koncepcia ich eliminácie.

